

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาชนบทและการพัฒนาประเทศไทยในยุคการแข่งขันการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนั้น ชุมชนและประเทศจะพัฒนาไปได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาบนฐานความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาภายในและการปรับใช้ภูมิปัญญาภายนอก รวมถึงการมีการจัดการความรู้ที่เหมาะสม ทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่ม ชุมชน และเครือข่าย

กระบวนการกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มจะมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะบริหารจัดการองค์กรให้เกิดความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันการพัฒนาชุมชนและประเทศเพื่อให้เกิดความมั่นคงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งในทุกมิติทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม (TERMS) โดยมีเป้าหมายที่จะร่วมกันพัฒนาให้เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนและเกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการและสมดุลในทุกๆ ด้าน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านและเครือข่าย ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการจัดการความรู้ขึ้นในองค์กรต่าง ๆ รวมถึงในภาคประชาชน และการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้ดำเนินมาระยะหนึ่งแล้วก็ตาม แต่การพัฒนายังมีปัญหาอุปสรรค ทั้งนี้เนื่องจากองค์ความรู้และการศึกษาอย่างบูรณาการ รวมทั้งการพัฒนาารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ รูปแบบการจัดการความรู้ของชุมชนที่เหมาะสม และการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน ยังไม่มีการศึกษาแบบบูรณาการที่ชัดเจน ทั้งการศึกษาในทุกมิติอย่างรอบด้าน การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การบูรณาการระหว่างบุคลากรในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชนจนถึงระดับนโยบาย และการบูรณาการระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ จึงเห็นสมควรจัดทำชุดโครงการวิจัย “การบริหารองค์กรชาวบ้านและการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน” ซึ่งชุดโครงการดังกล่าวประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการดังนี้

- 1)โครงการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ
- 2)โครงการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน
- 3)โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

2. ปัญหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีโจทย์หลักและโจทย์ย่อยดังต่อไปนี้

2.1 โจทย์หลักของชุดโครงการวิจัย

1) รูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้าน และการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร

2) ปัญหาและเงื่อนไขในการบริหารองค์กรชาวบ้าน รวมทั้งการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร

3) แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน เป็นอย่างไร

2.2 โจทย์ย่อยของแต่ละโครงการ

2.2.1 โจทย์ย่อยโครงการที่ 1. การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ

- 1) ศักยภาพ ผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย ในสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 2) ตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย มีอะไรบ้าง
- 3) รูปแบบการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายที่เป็นอยู่ เป็นอย่างไร
- 4) ปัญหาและเงื่อนไขในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย เป็นอย่างไรและมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร

5) รูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

2.2.2 โจทย์ย่อยโครงการที่ 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้แบบบูรณาการของ ชุมชน

- 1) การสร้างองค์ความรู้และการจัดการความรู้ชุมชนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- 2) มีการใช้ภูมิปัญญาในและนอก อะไรบ้าง
- 3) ภูมิปัญญาของชุมชนดำรงอยู่และสืบทอดได้อย่างไร
- 4) รูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนที่ดี (best practice) เป็นอย่างไร
- 5) ปัญหา เงื่อนไขและปัจจัยในการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน เป็นอย่างไร และชุมชนมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร

6) รูปแบบการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชนที่เหมาะสม เป็นอย่างไร

2.2.3 โจทย์ย่อยโครงการที่ 3. แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

1) สภาพการณ์ปัจจุบันในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม (TERMS) ของชุมชน เป็นอย่างไร

2) ตัวชี้วัดการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน มีอะไรบ้าง

3) แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร

4) ปัญหาและเงื่อนไขในการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไรและมี การแก้ไขปัญหาลักษณะใด

3. เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนงานวิจัย

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ / ของแผนงานวิจัย มีดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้มีการสืบค้น ทบทวน ต่อยอดและพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านและความรู้ ภายนอกเพื่อทำให้เกิดการจัดการความรู้ในกลุ่ม ชุมชน และเครือข่าย

3.2 เสริมสร้างศักยภาพของกลุ่ม ชุมชน และเครือข่าย รวมถึง ศักยภาพของผู้นำ และ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมายโดยกระบวนการจัดการความรู้พัฒนาให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ของ กลุ่ม ชุมชน และเครือข่ายอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม อย่างบูรณาการและสมดุล

3.3 เสริมสร้างการเรียนรู้ ร่วมกันของสมาชิก กลุ่ม ชุมชน เครือข่าย และ เจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องทุกระดับ และนักวิจัยในโครงการ

3.4 ปรับปรุง วิธีการ กระบวนการปฏิบัติงาน พัฒนาและส่งเสริมการเกษตร รวมถึงการ นำเสนอเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา นโยบายของส่วนต่าง ๆ ที่เหมาะสม

3.5 ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร วิธีการสอนในสาขาวิชาการพัฒนาชนบท การส่งเสริม การเกษตรให้เหมาะสม ทั้งในระดับปริญญา ตรี โท เอก

4. วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย

4.1 วัตถุประสงค์การวิจัยของชุดโครงการ

1) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและการจัดการความรู้แบบบูรณาการของ ชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

2) เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขในการบริหารองค์กรชาวบ้าน รวมทั้งการจัดการความรู้แบบ บูรณาการของชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

4.2 วัตถุประสงค์การวิจัยของโครงการวิจัยย่อย แต่ละโครงการ

4.2.1 โครงการที่ 1. การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ

1) เพื่อประเมินศักยภาพผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายในสภาพการณ์ ปัจจุบัน

2) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย

3) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายที่เป็นอยู่

4) เพื่อศึกษาปัญหา เงื่อนไขและการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย

5) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ

4.2.2 โครงการที่ 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนแบบบูรณาการ

1) เพื่อศึกษาการสร้างและการจัดการความรู้ชุมชนที่ผ่านมา

2) เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาในและนอก

3) เพื่อศึกษาการดำรงอยู่และการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน

4) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนที่ดี (best practice)

5) เพื่อศึกษาปัญหา เงื่อนไข ปัจจัยและการแก้ไขปัญหาในการจัดการความรู้ชุมชนแบบบูรณาการ

6) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนแบบบูรณาการที่เหมาะสม

4.2.3 โครงการที่ 3. แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

1) เพื่อประเมินสถานภาพด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม (TERMS) ในปัจจุบันของชุมชน

2) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

4) เพื่อศึกษาปัญหา เงื่อนไขและการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

5.1 กรอบแนวคิดของชุดโครงการ

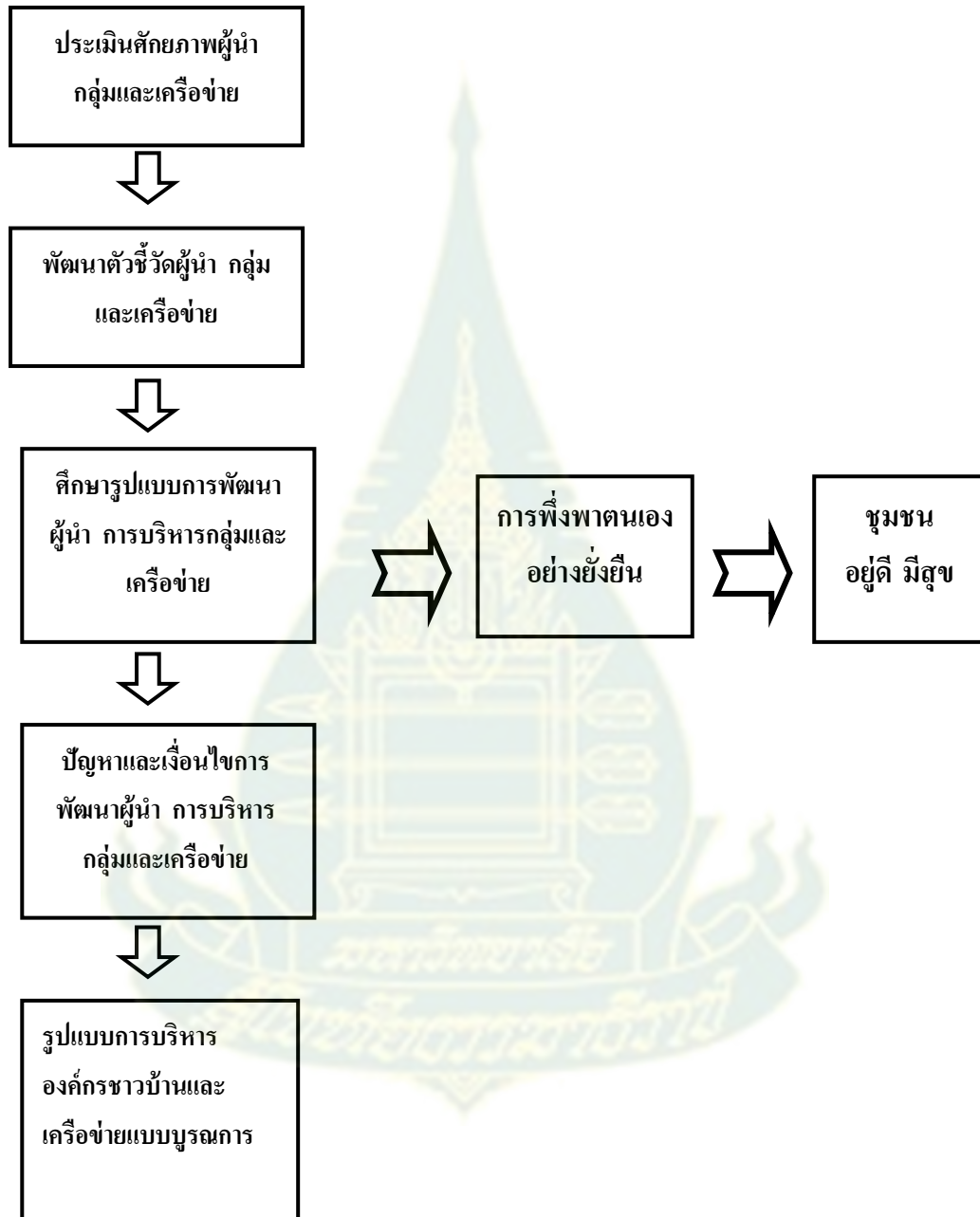
กรอบแนวคิดของชุดโครงการซึ่งเป็นการวิจัยแบบบูรณาการ โดยเน้นการศึกษาและพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาภายในและภายนอกชุมชนในการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน การสร้างการใช้ การคงอยู่ การสืบทอดความรู้โดยการจัดการองค์ความรู้นั้น ดำเนินการโดยกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาผู้นำ การพัฒนากลุ่มและเครือข่าย เพื่อให้กลุ่มมีศักยภาพในการพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจและสังคม กรอบแนวความคิดของชุดโครงการวิจัยเป็นการบูรณาการโครงการร่วม 3 โครงการ คือการพัฒนาแบบบูรณาการ การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนแบบบูรณาการ และการศึกษาแนวทางการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยเป็นการวิจัยและพัฒนาแบบบูรณาการในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อตอบคำถามหลักและคำถามย่อยของการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยของชุดโครงการ(โครงการแม่บท)

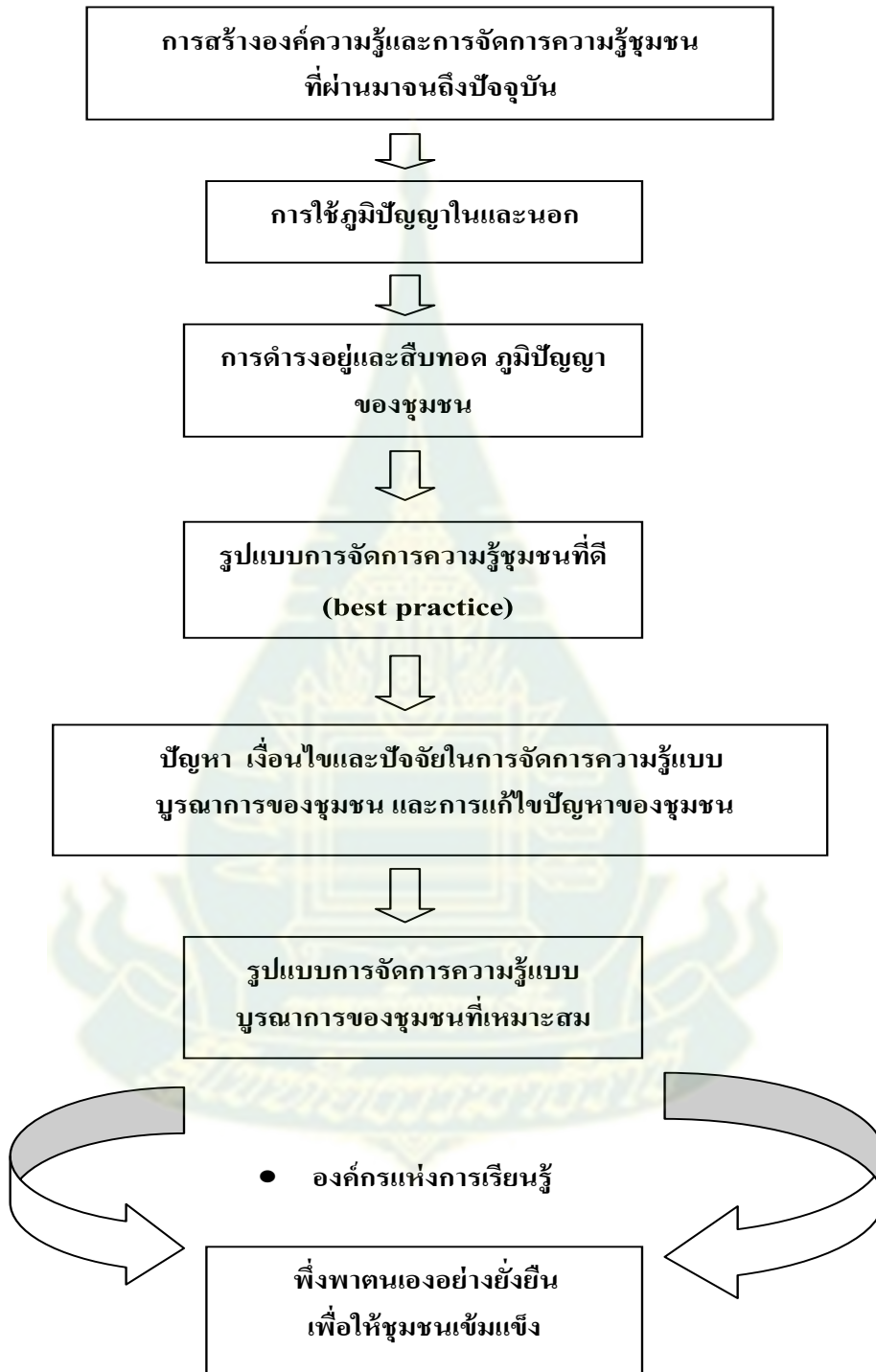
5.2 กรอบแนวคิดการวิจัยของโครงการวิจัยย่อย แต่ละโครงการ

5.2.1 โครงการที่ 1. การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ
มีกรอบแนวคิดโครงการย่อย ดังภาพที่ 1.2

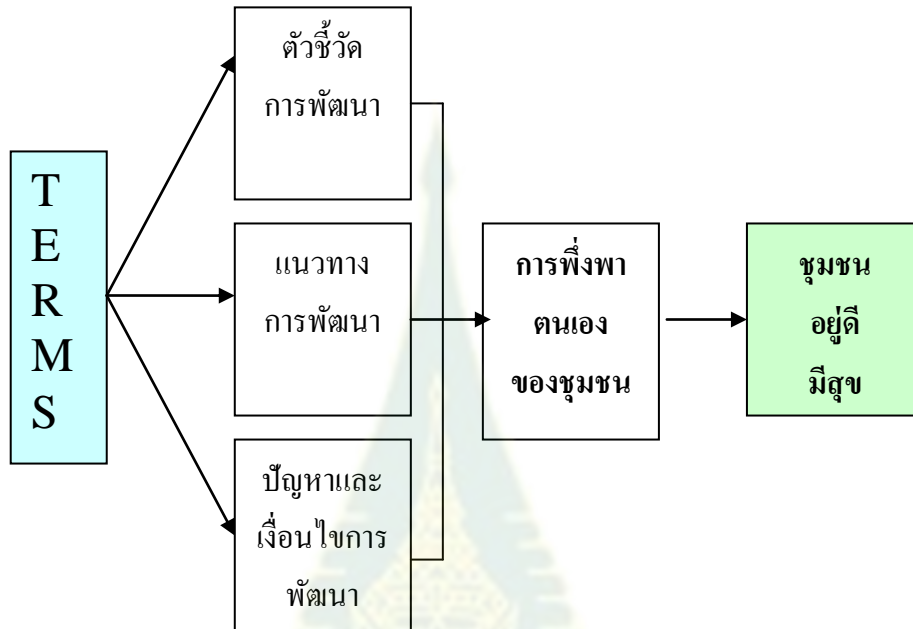
ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการวิจัยของ
โครงการย่อยที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ

5.2.2 โครงการที่ 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนแบบบูรณาการ มีกรอบแนวคิดโครงการย่อย ดังภาพที่ 1.3

ภาพที่ 1.3 กรอบแนวคิดการวิจัยของโครงการย่อยที่ 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนแบบบูรณาการ

5.2.3 โครงการที่ 3. แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน
มีกรอบแนวคิดโครงการย่อย ดังภาพที่ 1.4

ภาพที่ 1.4 กรอบแนวคิดการวิจัยของ
โครงการย่อยที่ 3. แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

6 ขอบเขตการวิจัย

6.1 ขอบเขตการวิจัยเชิงเนื้อหา

ขอบเขตการวิจัยของโครงการวิจัยย่อย แต่ละโครงการ

6.1.1 โครงการที่ 1. การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการ

โครงการวิจัยนี้ มุ่งที่จะตอบปัญหาการวิจัยดังนี้

- 1) ศักยภาพ ผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย ในสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 2) ตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย มีอะไรบ้าง
- 3) รูปแบบการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่ายที่เป็นอยู่ เป็นอย่างไร
- 4) ปัญหาและเงื่อนไขในการพัฒนาผู้นำ การบริหารกลุ่มและเครือข่าย เป็นอย่างไรและมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร
- 5) รูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

6.1.2 โครงการที่ 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนแบบบูรณาการ

โครงการวิจัยนี้ มุ่งที่จะตอบปัญหาการวิจัยดังนี้

- 1) การสร้างองค์ความรู้และการจัดการความรู้ชุมชนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- 2) มีการใช้ภูมิปัญญาในและนอก อะไรบ้าง
- 3) ภูมิปัญญาของชุมชนดำรงอยู่และสืบทอดได้อย่างไร
- 4) รูปแบบการจัดการความรู้ชุมชนที่ดี (best practice) เป็นอย่างไร
- 5) ปัญหา เงื่อนไขและปัจจัยในการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน เป็นอย่างไร

และชุมชนมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร

- 6) รูปแบบการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชนที่เหมาะสม เป็นอย่างไร

6.1.3 โครงการที่ 3. แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

โดยศึกษาประเด็นสำคัญของชุมชน ดังนี้

- 1) สภาพการณ์ปัจจุบันในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม (TERMS) ของชุมชน เป็นอย่างไร

- 2) ตัวชี้วัดการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน มีอะไรบ้าง

- 3) แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร

- 4) ปัญหาและเงื่อนไขในการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร และมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร

โครงการวิจัยนี้ ดำเนินการศึกษาในพื้นที่ภายใต้การประสานงานของคณะอนุกรรมการประสานงานวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีการประสานงานและดำเนินการในภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่

- 1) พื้นที่ศึกษาทั่วไป ดำเนินการศึกษาใน 4 ภาค คือ

พื้นที่ต่างๆในภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- 2) พื้นที่วิจัยเชิงปฏิบัติการใน 4 ภาค

ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดชัยนาท ดำเนินการใน 1 ชุมชน และชุมชน เปรียบเทียบ 1 ชุมชน

ภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการใน 1 ชุมชน และชุมชนเปรียบเทียบ 1 ชุมชน

ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี ดำเนินการใน 1 ชุมชนและชุมชนเปรียบเทียบ 1 ชุมชน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ ดำเนินการใน 1 ชุมชน และเปรียบเทียบ 1 ชุมชน รวม 4 จังหวัด ดำเนินการใน 4 ชุมชน และชุมชนเปรียบเทียบ 4 ชุมชน รวม 8 ชุมชน

7. นิยามศัพท์

องค์กรชาวบ้าน หมายถึง การรวมกลุ่มทำกิจกรรมในหมู่บ้าน หรือการรวมกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมในหมู่บ้านเข้าด้วยกัน หรือการประสานกิจกรรมเหมือนๆ กันในต่างหมู่บ้าน เป็นเครือข่าย กิจกรรมต่างหมู่บ้าน โดยมีอุดมการณ์ร่วมกัน มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน และการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงทุกคน โดยมีผู้นำและสมาชิกที่มา ร่วมมือกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งทางความคิด การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

การบริหารองค์กรชาวบ้าน หมายถึง การบริหารงานที่ต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ได้แก่ การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การวางแผน การอำนวยความสะดวกและการประเมินผลองค์กร ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยน ลดหรือเพิ่มกิจกรรมนอกเหนือจากกิจกรรมหลักเหล่านี้ได้เพื่อให้ความ เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ขององค์กรและปัจจัยแวดล้อมในขณะนั้น

ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นศูนย์กลาง ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและกำหนดแนวทางใน การดำเนินกิจกรรมของชุมชน โดยสามารถชักชวนและชี้นำความคิดและพฤติกรรมของคนใน ชุมชนให้ดำเนินกิจกรรมในการประกอบอาชีพได้ตามต้องการ

กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมี พฤติกรรมตลอดจนการกระทำของแต่ละบุคคลเพื่อไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

เครือข่าย หมายถึง การประสานงานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่มและองค์กรที่มี กิจกรรมคล้ายคลึงกันและเชื่อมโยงขยายผลการทำงานหรือแนวคิดไปสู่กลุ่ม องค์กรอื่นๆ เพื่อ เสริมสร้างพลังในการแก้ไขปัญหาและการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกัน การมีส่วนร่วม และกระบวนการรวมกลุ่มที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันของทุกฝ่าย

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในที่ใดที่หนึ่ง โดยมีความรู้สึกผูกพัน เป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิดและสนใจในสิ่งหนึ่ง หรือหลายๆ สิ่งที่คล้ายกัน มีการปฏิบัติ ต่อกันด้วยความรู้สึกที่ว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การรวมตัวคน และองค์กรต่างๆ ในชุมชนที่มีประชาชน ของชุมชนเป็นแกนนำ เพื่อร่วมกันดำเนินการและจัดกิจกรรมอันก่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาของชุมชนในด้านต่างๆ โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจัดทำเป็นประจำ

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เป้าหมาย

1) ได้รูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ดำเนินการศึกษาและพื้นที่อื่นที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน รวมถึงการนำไปเผยแพร่ทางสื่อและช่องทางอื่นๆ ต่อสาธารณะต่อไป ทั้งในระหว่างดำเนินการวิจัยและเมื่อการวิจัยสิ้นสุดลง

2) องค์กรชาวบ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ดำเนินการศึกษาและพื้นที่อื่นที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน สามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยและเงื่อนไขในการบริหารองค์กรชาวบ้าน รวมทั้งการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และดำเนินงานให้เหมาะสมต่อไป

3) ได้แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่อื่นที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

4) ชุมชนพื้นที่ศึกษา เกิดการพัฒนาการบริหารองค์กรชาวบ้านและการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

5) เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในส่วนของชุมชน และระหว่างทีมนักวิจัย รวมทั้งนักวิจัยกับชุมชนเป้าหมาย

6) สามารถใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะเชิงนโยบายระดับต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นถึงระดับส่วนกลาง ในการดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การพึ่งพาตนเอง การบริหารองค์กรชาวบ้านและการจัดการความรู้แบบบูรณาการของชุมชน

7) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นกรณีศึกษาและใช้ในการเรียนการสอนสำหรับ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี โทและเอก สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

8.2 ตัวชี้วัด

- 1) ผู้นำ กลุ่ม และเครือข่าย เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างน้อย 200 คน ใน 4 ชุมชน
- 2) เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างน้อย 100 คน
- 3) หน่วยงานและผู้สนใจได้รับทราบข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็นไม่ต่ำกว่า 150 ราย
- 4) มีข้อมูลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับต่าง ๆ และมีการปรับรูปแบบการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาที่เหมาะสมใน 4 จังหวัด
- 5) มีการนำแนวคิดการบริหารองค์กรชาวบ้าน เครือข่าย การจัดการความรู้และการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ไปยังชุมชนอื่น ๆ อีก 4 ชุมชน
- 6) มีการนำข้อมูลไปใช้เป็นกรณีศึกษาและการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง